

Tytuł: Streszczenie projektu programu Południowy Bałtyk 2021-2027

Dokument jest konsultowany i uzgadniany w wersji angielskiej. Tłumaczenie na język polski ma charakter roboczy.

1. Wspólna strategia programu

Obszar objęty programem

Program obejmuje 25 regionów NUTS 3 (do decyzji Komisji Europejskiej możliwe rozszerzenie o subregion olsztyński), które stanowią część terytoriów pięciu krajów bałtyckich: Danii, Niemiec, Litwy, Polski i Szwecji. Obszar Południowego Bałtyku (SBA) ma wyraźny niebiesko-zielony charakter, obejmujący basen morza, krajobrazy wybrzeża i rozległe zielone obszary z licznymi jeziorami i strumieniami. Jednocześnie ma on w dużej mierze charakter nadmorski (większość obszaru Programu znajduje się w odległości 50 km od linii wybrzeża). Transgraniczny charakter południowego Bałtyku jest ściśle zdefiniowany przez Morze Bałtyckie położone centralnie w ramach obszaru kwalifikowalnego do Programu. Ten unikatowy geograficzny charakter regionu wpływa na warunki współpracy. Z jednej strony Morze Bałtyckie jest naturalną barierą dla współpracy, z drugiej strony, współpraca w ramach regionu ma długą tradycję, której korzenie sięgają średniowiecza. Jednakże pomimo wspólnej historii poziom uznania wspólnej tożsamości południowego Bałtyku

w społecznościach lokalnych i regionalnych jest niski. Co więcej, w regionie występują duże różnice społeczno-gospodarcze.

Obszar południowego Bałtyku ma charakter niemetropolitalny, głównie wiejski.. Ludność skupia się w kilku dużych ośrodkach miejskich stanowiących główne bieguny rozwoju społecznego i gospodarczego. Obszar zamieszkuje ok. 8.9 mln osób (2019), z czego połowa ludności mieszka w polskich regionach nadmorskich.

Od początku lat dziewięćdziesiątych powstające więzi transgraniczne utworzone w ramach Euroregionów (Pomorze, Bałtyk) doprowadziły do ustanowienia wielu różnych sieci współpracy rozciągających się na Obszarze Południowego Bałtyku i obejmujących: władze regionalne i lokalne, organizacje biznesowe, instytucje badawczo-rozwojowe i organizacje pozarządowe. Takie sieci współpracy zostały wzmocnione dzięki wspólnym projektom w ramach Programu Południowy Bałtyk na lata 2007-2013 i 2014-2020 i zapewniły solidne podstawy na kolejne lata.

Ogólna wizja Obszaru Południowego Bałtyku

Centralne położenie morza, morski charakter historycznych relacji handlowych, wspólne dobro w postaci rozległych i relatywnie dziewiczych obszarów naturalnych oraz wspólne znaczenie sektorów gospodarczych wykorzystujących bogate zasoby naturalne (zarówno lądowe, jak i morskie) mają znaczenie dla niebieskiej i zielonej gospodarki na Obszarze Południowego Bałtyku. Potencjał sieci współpracy między usługami wiedzochłonnymi a przemysłem intensywnie wykorzystującym badania naukowe, dostępność przedsiębiorstw inwestujących w i promujących czyste, energooszczędne technologie oraz niewykorzystany zasób osób z wykształceniem wyższym stanowią przykładowe dobra wspólne dla regionów Południowego Bałtyku.

Jednocześnie regiony Południowego Bałtyku wykazują znaczne rozbieżności cech społeczno-gospodarczych, w ramach których widoczna jest przepaść między miastem i wsią oraz zachodem i wschodem pod względem gospodarczych osiągnięć MŚP, zdolności innowacyjnych w regionach, trendów demograficznych, migracyjnych i rynku pracy lub wzorców mobilności, które to problemy należy rozwiązać za pomocą wspólnych działań transgranicznych.

Obszar Programu Południowy Bałtyk jest wyjątkowy, ponieważ obejmuje regiony pięciu państw członkowskich, w większości bez bezpośrednich granic lądowych –

granica między nimi znajduje się na Morzu Bałtyckim. Biorąc to wszystko pod uwagę, wizja Programu Południowy Bałtyk jest następująca: **„Zjednoczeni przez Morze dla działań na rzecz niebieskiej i zielonej przyszłości. – innowacyjny, zrównoważony, atrakcyjny i aktywny Południowy Bałtyk.”** Gdzie:

„Innowacyjny” – opisuje podejście do wzrostu gospodarczego, które wykorzystuje potencjał wewnętrzny Obszaru (np. liczbę instytucji badawczych, uniwersytetów i nowoczesnych przedsiębiorstw). Podkreśla, że innowacja będzie stanowić podstawę i przewagę konkurencyjną regionów Południowego Bałtyku i będzie wspierać współpracę transgraniczną i wzrost najważniejszych dla Obszaru sektorów, m.in. energetyki, budownictwa, transportu, rolnictwa i leśnictwa, produkcji i przetwórstwa żywności, a także bardzo pożądanymi w dziedzinie turystyki i kultury, jak również innych branż.

„Zrównoważony” – oznacza, że działania, które zostaną podjęte w ramach Programu, będą miały pozytywny wpływ na regiony w zakresie rozwoju środowiskowego, społecznego i gospodarczego. Zrównoważone podejście jest silnie powiązane z zieloną i niebieską gospodarką, która jest istotna dla regionów Południowego Bałtyku. Zielona gospodarka i technologie odnoszą się do rozwiązań przyjaznych dla środowiska promujących

zrównoważone zarządzanie zasobami i uwzględniających efektywność energetyczną, recykling, kwestie związane z bezpieczeństwem i zdrowiem itp. Termin dotyczy metod, podejść, rozwiązań, materiałów, urządzeń, produktów i usług stosowanych w szerokim zakresie działań. Obejmują one zazwyczaj: produkcję i przesyłanie energii odnawialnej, oczyszczanie wody i powietrza, oczyszczanie ścieków, rekultywację środowiska, gospodarkę odpadami, rozwiązania w zakresie oszczędzania energii i cyklu życia, chemię, produkcję i przetwórstwo żywności, budownictwo mieszkaniowe i wiele innych. Jednocześnie niebieską gospodarkę definiuje się jako wszystkie rodzaje działalności gospodarczej związane z oceanami, morzami i wybrzeżami. Może ona obejmować następujące sektory: niebieską energię – morską energię wiatrową, energię przyływów i fal, przekształcanie energii cieplnej oceanów, akwakulturę, turystykę morską, nadmorską i rejsową; żeglugę dalekomorską i bliskiego zasięgu, morskie zasoby mineralne (wydobywanie zasobów z dna morskiego), biotechnologię morską (np. zasoby w przemyśle farmaceutycznym i kosmetycznym), odsalanie, ochronę wybrzeża, bezpieczeństwo i nadzór morski oraz monitorowanie środowiska. W celu zapewnienia właściwego niebieskiego i zielonego wzrostu Obszaru Południowego Bałtyku konieczne jest zrównoważone podejście.

„Atrakcyjny” – podkreśla naturalne i kulturowe wartości Obszaru Południowego

Bałtyku. Regiony te mają nie tylko piękne krajobrazy, ale także bogactwo roślinności i terenów zielonych. Ponadto Obszar Południowego Bałtyku posiada również głęboko zakorzenione dziedzictwo kulturowe, które od wieków jest widoczne w przemyśle i handlu. Słowo „atrakcyjny” podkreśla niezwykle istotną rolę turystyki, dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego dla regionów Południowego Bałtyku.

„Aktywny” – kładzie nacisk na potrzebę działań mających na celu zapewnienie wzrostu gospodarczego, a także poprawę jakości życia mieszkańców regionów Południowego Bałtyku. Ponadto „aktywny” odnosi się do kwestii współpracy zainteresowanych stron z różnych regionów. Na Obszarze Południowego Bałtyku istnieje zróżnicowana gama podmiotów dysponujących ogromnym potencjałem w zakresie udoskonalenia współpracy na szczeblu transgranicznym. „Aktywny”, zwłaszcza w połączeniu z „innovacyjnym” i „zrównoważonym”, kładą szczególny nacisk na wzmocnienie współpracy między podmiotami, który określa relacje między przemysłem, środowiskiem akademickim, podmiotami publicznymi i społeczeństwem obywatelskim. Równe zaangażowanie obywateli i społeczeństwa obywatelskiego poprawi jakość życia w regionie.

Obszar gospodarczy | Kluczowe wyzwania

W ostatnich latach Obszar Południowego Bałtyku odnotowuje stały wzrost gospodarczy, jednakże poziom rozwoju

gospodarczego znacznie różni się w zależności od kraju i regionu. Pomimo znacznych zasobów przydzielonych z polityki spójności UE nie udało się w pełni zniwelować tych nierówności. Istnieją duże rozbieżności między regionami Obszaru Południowego Bałtyku pod względem dochodów ludności, jak również w kategoriach PKB na mieszkańca i dochodu rozporzadalnego. Bogatsze regiony Danii i Szwecji (oraz mniej zamożne regiony niemieckie) są nieproporcjonalnie bogatsze niż regiony polskie i litewskie. Dochody między regionami są rozdzielone nierównomiernie. . Poza różnicami między krajami i regionami, rozbieżności te mają silny charakter miejsko-wiejski.

W Obszarze Południowego Bałtyku dominuje sektor usług. . Warto jednak zauważyć, że sektor rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa cieszy się także silną pozycją w kwalifikowalnym Obszarze Programu.. Sektory te nadal stanowią ważne źródło zatrudnienia i średnio zatrudniają więcej osób niż w regionach poza kwalifikowalnym obszarem Programu. Warto również zauważyć, że sektory te wnoszą znaczną część wartości dodanej wytworzonej w ramach Obszaru Południowego Bałtyku, a ich pozycja jest często silniejsza w porównaniu z pozycją na szczeblu krajowym w krajach kwalifikowalnego obszaru Programu.

Wyraźny wzorzec na całym kwalifikowalnym obszarze stanowi dominacja małych przedsiębiorstw, które zatrudniają 1-9 osób. Zgodnie z trendem na szczeblu europejskim

małe przedsiębiorstwa stanowią przeważającą większość przedsiębiorstw, następnie są średnie przedsiębiorstwa. Podmioty zatrudniające ponad 50 pracowników to najczęściej jedynie ok. 2% wszystkich przedsiębiorstw. Dominacja małych przedsiębiorstw określa ich ważną rolę w gospodarce regionalnej. Należy jednak jeszcze bardziej wzmocnić współpracę transgraniczną w sektorze przedsiębiorstw w Obszarze Południowego Bałtyku, umożliwiając im dalsze wzmacnianie kultury współpracy i czerpanie korzyści z dzielenia się wiedzą i podejmowania wspólnych działań. W szczególności wysiłki na rzecz wzmocnienia współpracy mogłyby umożliwić MŚP uwolnienie potencjału w zakresie transformacji technologicznej i umiędzynarodowienia.

Turystyka to jeden z wiodących sektorów w Obszarze Południowego Bałtyku. Niemniej jednak, pomimo różnorodnych atrakcji turystycznych, nieskażonych i fascynujących krajobrazów przyrodniczych oraz przyzwoitej bazy noclegowej, odnotowano relatywnie duże rozbieżności między regionami Obszaru Południowego Bałtyku pod względem poziomu rozwoju infrastruktury turystycznej. Warunki środowiskowe i klimatyczne, stworzone dzięki wpływowi wody morskiej, plaż i terenów zielonych, są obecnie wykorzystywane do tworzenia całorocznych ofert turystycznych jedynie w ograniczonym zakresie. Zrównoważone wykorzystanie dóbr środowiskowych do budowania oferty turystycznej przełamującej sezonowość w

dziedzinie turystyki może przyczynić się do rozwoju całego obszaru Programu. Obszar Południowego Bałtyku nie posiada wspólnego podejścia do budowania zrównoważonego i innowacyjnego sektora turystyki, co pozwoliłoby w pełniejszym stopniu czerpać korzyści z turystycznego potencjału regionu. Dlatego też obszar Programu mógłby korzystać ze współpracy przy opracowywaniu wspólnego produktu turystycznego. Przyniosłoby to nie tylko korzyści ekonomiczne, ale także podniosłoby rangę obszaru Południowego Bałtyku jako bardziej atrakcyjnego miejsca dla turystów i – umożliwiając wprowadzenie bardziej zrównoważonych praktyk – przyczyniłoby się do zachowania wyjątkowego środowiska regionu.

Obszar Południowego Bałtyku posiada strefę nadbrzeżną, a znaczne odcinki kwalifikowalnego obszaru Programu mają dostęp do morza. Cechy te decydują o ogromnym potencjale regionu w zakresie rozwoju niebieskiej gospodarki w zrównoważony sposób, który umożliwia zachowanie równowagi ekosystemu Południowego Bałtyku. Niebieska gospodarka obejmuje wiele różnych sektorów (w tym transport morski, wydobywanie zasobów, turystykę i inne), z których wiele generuje znaczną wartość dodaną i zatrudnia znaczną część ludności krajów. Choć niebieska gospodarka odgrywa ważną rolę w gospodarkach obszaru Południowego Bałtyku, to praktykuje się również wiele działań niezgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju. Jednym z nich jest nadmierna eksploatacja

bałtyckich zasobów połowowych. Wzmocniona współpraca w celu rozwiązania tego problemu pozwoliłaby sektorowi rybołówstwa na czerpanie korzyści ze zrównoważonego rozwoju. Należy jednak zauważyć, że nadmierna eksploatacja bałtyckich zasobów połowowych wchodzi w zakres interwencji Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego.

Obszar społeczny | Kluczowe wyzwania

Obszar kwalifikowalny ma tendencję wzrostową w zakresie liczby ludności. Jednocześnie obszar kwalifikowalny doświadczył napływu imigrantów, a średni wskaźnik migracji netto kształtuje się na poziomie 2.08%. Najwyższy poziom migracji wewnętrznej można zaobserwować w dwóch szwedzkich regionach (wskaźnik 10.3). Średni wskaźnik przyrostu naturalnego na obszarze kwalifikowalnym pozostaje jednak ujemny (-1.92%). Jednakże tendencje w poszczególnych regionach były zróżnicowane, a niektóre podregiony wykazują ujemne wskaźniki wzrostu. Regiony wiejskie mają tendencję do najsilniejszego wyludniania się – jest to tendencja bezpośrednio związana z ciągłą migracją z obszarów wiejsko-miejskich do ośrodków miejskich, w tym do kluczowych miast na obszarze kwalifikowalnym, które odnotowały dodatni wzrost.

Struktura społeczeństwa w obszarze Południowego Bałtyku ulega zmianie. Z jednej strony, ze względu na rozwój nauk medycznych i niższą wartość wskaźnika urodzeń, jego społeczeństwo starzeje się.

Jest to wyzwanie, które pociąga za sobą konieczność dostosowania rynku pracy, polityki społecznej, a także przestrzeni publicznych i budynków mieszkalnych. Obejmuje również aspekty związane z rosnącą liczbą osób z niepełnosprawnościami¹. Z drugiej strony exodus studentów z obszaru Południowego Bałtyku do innych regionów, które często oferują lepsze możliwości finansowe i rozwojowe, powoduje utratę dobrze wykształconych młodych ludzi, którzy mogą potencjalnie wzmocnić lokalny rynek pracy. Zjawisko to jest szczególnie widoczne na obszarach wiejskich, jak również w podregionach położonych w pobliżu większych ośrodków miejskich.

W dziedzinie edukacji istnieje znaczne pole do współpracy, lecz systemy edukacyjne w obszarze Południowego Bałtyku różnią się w dużej mierze w zależności od rozwiązań przyjętych na szczeblu krajowym. W szczególności koncepcja kształcenia ustawicznego nie jest w spójnie realizowana w całym regionie, a poziom wykształcenia wyższego jest zróżnicowany, chociaż nadal przekracza średnią UE wynoszącą 40%. Obszar kwalifikowalny to siedziba wielu renomowanych instytucji edukacyjnych, które – choć w ograniczonym zakresie – są już powiązane dzięki regionalnym i międzynarodowym sieciom współpracy. Współpraca i relatywnie silna spójność oferty edukacyjnej (zwłaszcza w dziedzinach związanych z niebieskim i zielonym

przemysłem, które mają duże znaczenie dla gospodarki obszaru Południowego Bałtyku) stanowią istotny atut w rozwoju współpracy transgranicznej.

Choć obszar Południowego Bałtyku charakteryzuje się różnorodnością kulturową, to region ten posiada jednak ważne wspólne dziedzictwo, które wpływa na wspólne doświadczenia i w dalszym ciągu kształtuje współczesny profil kulturowy regionu. Wspólne doświadczenia historyczne i bliskość morza doprowadziły do rozwoju wspólnych elementów kulturowych, a także do historycznego rozwoju sektora morskiego w niemal wszystkich podregionach obszaru Południowego Bałtyku. Co więcej, obszar kwalifikowalny Programu to siedziba wielu renomowanych instytucji kulturalnych, które przyciągają uwagę zarówno na poziomie regionalnym, jak i międzynarodowym, a także odwiedzających, zwiększając potencjał turystyczny podregionów.

Obszar środowiskowy i infrastrukturalny | Kluczowe wyzwania

Mimo, że osiągnięto znaczne postępy w celu sprostania najpilniejszym wyzwaniom w zakresie ochrony środowiska, przed którymi stoją obszary Południowego Bałtyku, zwiększona współpraca ma kluczowe znaczenie dla ochrony wyjątkowego środowiska regionu i wyeliminowania praktyk niezgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju. Zmiana klimatu stanowi szczególnie poważne zagrożenie dla regionu. Oprócz innych negatywnych

¹ Zgodnie z informacjami zawartymi w *Strategii na rzecz praw osób niepełnosprawnych na lata 2021-2030* około 48% populacji w wieku powyżej 65 lat jest w jakimś stopniu niepełnosprawna.

skutków przyczynia się ona do wzrostu poziomu morza, co może prowadzić do powodzi na nizinach i obniżonych obszarach w regionie. Ponadto co dziesięć lat średnia temperatura wody w Morzu Bałtyckim wzrasta średnio o około 0.40°C, zagrażając bioróżnorodności. W istocie większość Morza Bałtyckiego została oceniona jako „Umiarkowana” lub „Słaba” w odniesieniu do bioróżnorodności i dlatego została zaklasyfikowana jako obszar problematyczny. Jednocześnie Morze Bałtyckie znajduje się w krytycznej sytuacji pod względem eutrofizacji i poziomów zanieczyszczenia. Poziom eutrofizacji wynosi 87%, jest to najwyższy poziom eutrofizacji wśród mórz europejskich stwierdzony w 2019. Choć zanieczyszczenia są przede wszystkim odprowadzane do morza z brzegu, to zanieczyszczenia skumulowane w morzu – w tym odprowadzane ze statków morskich i spowodowane przez zatopioną amunicję – nadal stanowią poważny problem. Takie problemy środowiskowe stanowią znaczące wspólne wyzwania stojące przed tym regionem. Poziom morza i powodzi to nie tylko zagrożenia dla bezpieczeństwa środowiskowego w regionie – widoczne są również inne negatywne zjawiska, np. wpływ zmian klimatu na uprawy, susza, niedobory dostaw wody oraz zanieczyszczenie substancjami chemicznymi i tworzywami sztucznymi.

Mimo, że na kwalifikowalnym obszarze eksploatowane są różne źródła produkcji odnawialnej, warto zauważyć znaczny potencjał regionu w zakresie rozwoju sektorów wytwarzających (i) energię

wiatrową, (ii) bioenergię oraz (iii) energię słoneczną. Ponadto obszar Południowego Bałtyku dysponuje potencjałem w zakresie wytwarzania energii fal. Jednakże zróżnicowane i często niestabilne warunki panujące na Morzu Bałtyckim – które różnią się zarówno pod względem regionalnym, jak i w zależności od pory roku – tworzą przeszkodę dla rozwoju w tym zakresie. Wybór odpowiedniego rodzaju technologii i dostosowanie jej do warunków lokalnych może zapewnić optymalną produkcję energii fal. Niemniej jednak, choć zdolności produkcyjne w zakresie energii odnawialnej w całym regionie regularnie rosną, to nadal jest miejsce na dalszy rozwój i wspólne działania. W szczególności brak odpowiednich zdolności i obiektów do magazynowania energii odnawialnej w kilku regionach może spowolnić tempo wzrostu produkcji czystej energii. Istnieje również konieczność obsługiwaną przez system nieregularnych przepływów energii z wielu małych jednostek produkcyjnych, zwłaszcza na obszarach wiejskich.

Każdy region w ramach obszaru Południowego Bałtyku posiada odrębną politykę w zakresie kwestii środowiskowych. Utrudnia to możliwości wykorzystywania efektu synergii wynikającego z sąsiadującego położenia regionów oraz przeprowadzania wspólnych działań na rzecz ochrony środowiska i budowania marki obszaru Południowego Bałtyku (jako lidera we wdrażaniu ekologicznych i zielonych rozwiązań). Wyzwanie wiąże się również z koniecznością udoskonalenia produkcji i dystrybucji paliw odnawialnych,

w tym budowy odpowiedniej infrastruktury (np. stacji ładowania).

Obszar Programu charakteryzuje się dobrze rozwiniętą krajową i regionalną siecią komunikacyjną, a także obecnością kilku węzłów transportu multimodalnego, zapewniających dostęp do transportu morskiego, lądowego i lotniczego. W latach 2006-2016 obszar Południowego Bałtyku odnotował wzrost poziomów dostępności, choć wskaźniki dostępności nadal różnią się w zależności od regionu. Kluczowe wyzwania związane z transportem i dostępnością obejmują rozbieżności między systemami transportowymi w zachodniej i wschodniej części obszaru Programu i słabymi połączeniami transportu publicznego między obszarami wiejskimi i miejskimi, który to trend pokrywa się z ciągłym wzrostem mobilności samochodowej. Co więcej, istnieje konieczność rozwoju infrastruktury dla paliw odnawialnych, stacji ładowania samochodów elektrycznych itp.

Pomimo szeregu inwestycji infrastrukturalnych, które znacznie udoskonalili krajowe i regionalne systemy transportowe, nadal istnieją potrzeby w zakresie połączeń wewnętrznych z obszarów wiejskich do ośrodków miejskich, biorąc również pod uwagę włączenie społeczne wszystkich grup (m.in. dostępność dla osób z niepełnosprawnościami). Postępy w zakresie takich potrzeb mogłyby mieć pozytywny wpływ, m.in. na strukturę rynku pracy i strukturę osadnictwa. Takie działania stanowiłyby również środki przeciwdziałania

obecnej tendencji zwiększania mobilności samochodowej.

Obszar technologiczny | Kluczowe wyzwania

Choć obszar Południowego Bałtyku charakteryzuje się relatywnie wysokim poziomem dostępu do infrastruktury IT/telekomunikacyjnej, to nadal istnieją duże rozbieżności między krajami i regionami w zakresie dostępu do zaawansowanych usług ICT (np. chmur obliczeniowych), co wpływa na rozwój technologiczny poszczególnych regionów, na przykład w zakresie cyfryzacji usług sektora publicznego. Ponadto obecny model skoncentrowanego rozwoju infrastruktury i usług ICT w ośrodkach wzrostu przynosi korzyści obszarom miejskim, jednocześnie stawiając obszary wiejskie w niekorzystnej sytuacji, co dodatkowo pogłębia przepaść między obszarami wiejskimi a miejskimi. Konieczne jest wprowadzenie programów mających na celu wyeliminowanie istniejących nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku oraz poprawę dostępu do infrastruktury i usług ICT.

Znaczny odsetek badanych przedsiębiorstw znajdujących się w obszarze Południowego Bałtyku stoi w obliczu problemu niewystarczającej liczby odpowiednio wykwalifikowanych specjalistów w dziedzinie ICT. Rosnące potrzeby gospodarki i sektora publicznego, jak również niewystarczająca podaż siły roboczej w tym obszarze mogą stanowić istotną przeszkodę dla rozwoju. Stąd też istnieje konieczność, oprócz kształcenia nowych specjalistów w

dziedzinie ICT, stworzenia szeroko zakrojonego programu szkoleniowego dla obecnie zatrudnionych pracowników oraz zwiększenia ich kompetencji w dziedzinie technologii cyfrowych. Utrzymująca się tendencja niskiego zatrudnienia kobiet w branży ICT nie sprzyja zlikwidowaniu luki w zatrudnieniu w branży ICT i zwiększeniu kompetencji kobiet w tej dziedzinie. Może to prowadzić do pogłębienia cyfrowej przepaści i nierówności w dostępie do miejsc pracy oraz do ryzyka dyskryminacji. Przeciwdziałanie temu zjawisku wymaga podjęcia szeroko zakrojonych działań edukacyjnych i motywowania kobiet do pracy w sektorze ICT.

Jeśli chodzi o innowacje, wyniki najnowszego badania Europejskiego Rankingu Innowacyjności za rok 2020 ujawniają rozbieżność między zachodnimi i wschodnimi częściami obszaru Programu. Niemieckie, szwedzkie i duńskie regiony obszaru Południowego Bałtyku zostały zaklasyfikowane jako liderzy innowacji lub silni innowatorzy w porównaniu z regionami litewskimi i polskimi, które są uważane za skromnych lub umiarkowanych innowatorów.

Wydatki na badania i rozwój (B&R) w ramach obszaru kwalifikowalnego nadal są

relatywnie niskie w porównaniu ze średnią europejską i różnią się w skali regionalnej. Tylko w mniejszości regionów wydatki publiczne i prywatne na B&R przekraczają średnią unijną, natomiast pozostała część obszaru pozostaje w tym zakresie w tyle za innymi regionami europejskimi. Ponadto, chociaż na szczeblu krajowym wzorzec wydatków na B&R stanowi jedną z cech dominacji wydatków sektora prywatnego nad wydatkami publicznymi, to zgodnie z szerszą europejską tendencją, wzorzec ten ulega odwróceniu w ramach obszaru Południowego Bałtyku, gdy analizuje się go na szczeblu NUTS 2, gdzie dominują wydatki publiczne na B&R. Małe i średnie przedsiębiorstwa z siedzibą w obszarze Południowego Bałtyku podjęły różnorodne działania innowacyjne, z różnym powodzeniem. Jak dotąd firmy z obszaru Południowego Bałtyku preferowały niezależną pracę nad innowacyjnymi rozwiązaniami niż współpracę z innymi podmiotami w tej dziedzinie. Podejście to poważnie ogranicza perspektywę rozwoju innowacji i nie skłania przedsiębiorstw do korzystania z zasobów zewnętrznych dostępnych w ich sąsiedztwie. Nie sprzyja to procesowi tworzenia sieci i dzielenia się endogennymi zasobami obszaru oraz budowania kultury zaufania i współpracy.

2. Priorytety

Oś priorytetowa 1: Innowacyjny Południowy Bałtyk – zwiększanie poziomu innowacji i internacjonalizacji podmiotów lokalnych

Wybrany Cel Polityki 1 Bardziej inteligentna Europa	
Wybrany cel szczegółowy	1.2 Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych
	1.3 Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne

Działanie Programu 1.1: Cyfryzacja regionu

Obszar Południowego Bałtyku dysponuje znacznym potencjałem gospodarczym, zwłaszcza w sektorach związanych z niebieską i zieloną gospodarką, niemniej jednak nadal wymaga stymulowania i wsparcia w celu zapewnienia, że odpowiednio rozwija się w opartym na wiedzy i innowacyjnym kierunku. Działania mające na celu zwiększenie poziomu cyfryzacji różnych sektorów gospodarki regionalnej mogą umożliwić zmniejszenie negatywnych skutków wynikających z relatywnie niskiego poziomu połączeń komunikacyjnych pomiędzy regionami obszaru i rozbieżności w dostępie do transportu publicznego, zwłaszcza zwiększenie poziomu dostępu do usług publicznych (np. opieka zdrowotna itp.). Cyfryzacja w transporcie doprowadzi do silnego formalnego powiązania w działaniach na rzecz mobilności i zapotrzebowania na rozwój sektora morskiego oraz jego powiązania z transportem publicznym (w tym cyfryzacja portów i łańcuchów multimodalnych, planowanie transportu i indywidualne

zachowania transportowe). Umożliwi to uwolnienie potencjału i przedstawienie korzyści płynących z otwartych danych w sektorze publicznym, a także harmonizacji danych w dziedzinie współpracy transgranicznej, wzmocnienia wymiaru zrównoważonego rozwoju poprzez poprawę dostępności na obszarach wiejskich, włączenia osób starszych i osób z niepełnosprawnościami oraz zmniejszenia różnic między płciami w sektorze pracy.

Ponadto procesy cyfryzacji są ściśle powiązane z cyfrowymi filarami Komisji Europejskiej w zakresie wzmocnienia rozwiązań w dziedzinie m.in. sztucznej inteligencji, cyberbezpieczeństwa, umiejętności cyfrowych, łączności itp. W związku z tym działania w ramach tego Celu Szczegółowego będą wspierać proces osiągnięcia celów określonych przez KE. Ponadto warto podkreślić, że strategia cyfrowa UE ma sprawić, aby ta transformacja przyniosła efekty dla ludzi i przedsiębiorstw, jednocześnie pomagając osiągnąć jej cel,

czyli neutralną klimatycznie Europę do 2050 r.

Biorąc pod uwagę powyższe fakty, działania w ramach tego Celu Szczegółowego, silnie powiązane z inteligentną specjalizacją i kluczowymi obszarami mocnych stron w regionach, dysponują znacznym potencjałem współpracy transgranicznej i mogą wspierać wiele różnych grup zainteresowanych stron.

Przykładowe działania

- opracowywanie, demonstrowanie i wdrażanie transgranicznych rozwiązań w zakresie cyfryzacji usług publicznych (np. opracowanie nowych e-usług sprzyjających włączeniu społecznemu: w transporcie (e-bilet), w opiece zdrowotnej (e-opieka) itp.),
- opracowywanie, demonstrowanie i wdrażanie transgranicznych rozwiązań w zakresie cyfryzacji procesów w różnych sektorach (np. morskim (wspólne standardy bezpieczeństwa i zastosowania dla małych portów), logistycznym (optymalizacja transportu pasażerów i towarów) itp.),
- opracowywanie metod uczenia się, które koncentrują się na cyfryzacji (np. narzędzia internetowe, aplikacje itp.) w najbardziej istotnych sektorach (np. niebieska i zielona gospodarka, zrównoważony transport),
- działania mające na celu budowanie platform współpracy ośrodków innowacji cyfrowych/universytetów/instytucji badawczo-rozwojowych i MŚP w celu

wspierania modernizacji i cyfryzacji na obszarze Południowego Bałtyku,

- wspólne działania mające na celu promowanie procesów cyfryzacyjnych i nowych rozwiązań cyfrowych (np. transgraniczne kampanie promocyjne itp.)
- wspólne działania mające na celu wzmocnienie społecznych aspektów cyfryzacji (tj. włączenia cyfrowego), w tym rozwój e-usług dla osób starszych i/lub osób z niepełnosprawnościami,
- wspieranie rozwoju kompetencji cyfrowych pracowników instytucji sektora publicznego, istotnych dla skutecznego funkcjonowania nowoczesnej administracji i wdrażania polityki publicznej
- transfer wiedzy i wymiana najlepszych praktyk w zakresie standardów technicznych między regionami.

Główne grupy docelowe

- MŚP reprezentujące sektor niebieski i zielony oraz opracowujące/przenoszące innowacyjne rozwiązania i usługi na Obszarze Południowego Bałtyku
- instytucje publiczne i równoważne podmioty publiczne w Obszarze Południowego Bałtyku
- użytkownicy usług publicznych

Przykładowe rodzaje beneficjentów

- MŚP
- formalne stowarzyszenia, klastry i sieci MŚP

- władze lokalne i regionalne oraz ich stowarzyszenia
- instytucje zarządzające i obsługujące transport publiczny
- instytucje opieki zdrowotnej
- instytucje morskie (w tym zarządzający portami i władze portów)
- izby handlowe, agencje rozwoju biznesu, inkubatory biznesowe, parki technologiczne i inne organizacje wspierania biznesu
- szkoły, szkolnictwo wyższe i instytucje badawczo-rozwojowe
- organizacje pozarządowe
- Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej

Wskaźniki Produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Numer identyfikacyjny [5]	Wskaźnik	Jednostka miary [255]	Cel pośredni (2024) [200]	Cel końcowy (2029) [200]
1	1.2	RCO 84	Działania pilotażowe opracowane wspólnie i wdrażane w ramach projektów	Liczba działań pilotażowych	0	7
1	1.2	RCO 116	Wspólnie opracowane rozwiązania	Liczba rozwiązań	0	14

Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Numer identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych
1	1.2	RCR 104	Rozwiązania podejmowane lub ulepszone przez organizacje	Liczba rozwiązań	0	2020	7	Raport z postępu prac

Działanie Programu 1.2: Budowanie łączności regionu poprzez internacjonalizację

Wzrost gospodarczy obszaru Południowego Bałtyku wymaga działań dedykowanych zwiększeniu konkurencyjności i innowacyjności MŚP, a także ich obecności na rynku międzynarodowym. Bardzo często strach przed nieznanym rynkiem, niewystarczająca wiedza, zasoby finansowe i kadry, a nawet ograniczona pomoc ze strony organizacji wsparcia biznesu w uzyskaniu dostępu do informacji na temat możliwości, warunków i procedur operacji na rynku międzynarodowym stanowią kluczowe przeszkody dla internacjonalizacji biznesu. W związku z tym ekspansja MŚP w ramach i poza obszarem Południowego Bałtyku wymaga skutecznych transgranicznych platform kształcenia i tworzenia sieci, usług doradztwa biznesowego i działań w zakresie kojarzenia, aby pomóc im w przejściu z krajowych do międzynarodowych praktyk biznesowych.

Jednocześnie internacjonalizacja gospodarki Południowego Bałtyku stwarza nowe możliwości współpracy transgranicznej i promocji obszaru poza jego granicami. Istnieje silny potencjał transferu technologii i współpracy między przedsiębiorstwami, ośrodkami badawczymi i sektorem szkolnictwa wyższego w celu wspierania innowacyjnych rozwiązań.

W ramach tego Celu Szczegółowego zachęca się beneficjentów do prowadzenia działań opartych na innowacjach we współpracy z różnymi zainteresowanymi stronami (np. MŚP z uniwersytetami, instytucjami badawczo-rozwojowymi,

organami publicznymi, organizacjami wsparcia biznesu). Zostanie położony nacisk na tworzenie międzysektorowych partnerstw i współpracy silnie związanych z inteligentną specjalizacją i kluczowymi obszarami mocnych stron w regionach.

Przykładowe działania

- promowanie i wspieranie współpracy transgranicznej między MŚP w celu tworzenia innowacyjnych rozwiązań w kluczowych obszarach mocnych stron, np. w sektorze niebieskim i zielonym (w tym w sektorze morskim/offshore),
- rozwój i promowanie na rynkach międzynarodowych wspólnych produktów/rozwiązań/usług w kluczowych obszarach mocnych stron, np. w sektorze niebieskim i zielonym (w tym w sektorze morskim/offshore),
- inicjowanie i rozwój sieci sektorowych i międzysektorowych (klastrów) oraz ich ekspansja mająca na celu poprawę m.in. zdolności innowacyjnych, jakości usług i internacjonalizacji podmiotów lokalnych z obszaru Południowego Bałtyku w odpowiednich sektorach, np. w sektorze niebieskim i zielonym (w tym w sektorze morskim/offshore),
- wspieranie wspólnych projektów badawczych między MŚP, uniwersytetami (lub innymi instytucjami badawczo-rozwojowymi), podmiotami publicznymi i organizacjami wsparcia biznesu,

- organizacja działań (np. targów, wystaw, kampanii marketingowych i wspólnych kampanii brandingowych itp.) promujących produkty i usługi z obszaru Południowego Bałtyku na rynkach międzynarodowych.

Główne grupy docelowe

- MŚP reprezentujące sektor niebieski i zielony oraz opracowujące/przenoszące innowacyjne produkty i usługi na obszarze Południowego Bałtyku
- Instytucje publiczne i równoważne podmioty publiczne w Obszarze Południowego Bałtyku

Przykładowe rodzaje beneficjentów

- MŚP
- formalne stowarzyszenia, klastry i sieci MŚP
- władze lokalne i regionalne oraz ich stowarzyszenia
- izby handlowe, agencje rozwoju biznesu, inkubatory biznesowe, parki technologiczne i inne organizacje wspierania biznesu
- szkoły, szkolnictwo wyższe i instytucje badawczo-rozwojowe
- instytucje morskie i zarządy portów publicznych
- organizacje pozarządowe
- Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej

Wskaźniki Produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Numer identyfikacyjny [5]	Wskaźnik	Jednostka miary [255]	Cel pośredni (2024) [200]	Cel końcowy (2029) [200]
1	1.3	RCO 87	Organizacje współpracujące ponad granicami	Liczba organizacji	0	27
1	1.3	RCO 116	Wspólnie opracowane rozwiązania	Liczba rozwiązań	0	7

Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Numer identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych
1	1.3	RCR 84	Organizacje współpracujące ponad granicami po zakończeniu projektu	Liczba organizacji	0	2020	11	Raport z postępu prac
1	1.3	RCR 104	Rozwiązania podejmowane lub ulepszone przez organizacje	Liczba rozwiązań	0	2020	4	Raport z postępu prac

Oś priorytetowa 2: Zrównoważony Południowy Bałtyk – promowanie zrównoważonego rozwoju oraz niebieskiej i zielonej gospodarki

Wybrany Cel polityki 2 Bardziej przyjazna dla środowiska bezemisyjna Europa	
Wybrany cel szczegółowy	2.2 Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju
	2.5 Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej
	2.6 Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej

Działanie Programu 2.1: Wsparcie przejścia na zieloną energię

Nie ma wątpliwości, że obszar Południowego Bałtyku dysponuje ogromnym potencjałem w zakresie sektorów zielonych technologii (zwłaszcza zielonej energii). Sektory te mogą się szybko rozwijać dzięki współpracy między organami publicznymi, MŚP, przemysłem wytwórczym i instytucjami badawczo-rozwojowymi.

Ponadto warunki geograficzne obszaru Południowego Bałtyku oznaczają, że poszczególne regiony mogą znacznie efektywniej wykorzystywać odnawialne źródła energii (zwłaszcza energię wiatrową i biomasę). Chociaż niektóre regiony już chętniej korzystają z tego typu źródeł energii, nadal istnieje wiele możliwości udoskonaleń w tym zakresie. Podjęcie przez poszczególne kraje i regiony większych starań na rzecz zwiększenia produkcji czystej energii oraz jej bezpiecznego magazynowania i dystrybucji może stanowić jeden z najważniejszych elementów w kontekście usytuowania Obszaru jako lidera w dziedzinie niebieskiej i zielonej

gospodarki. Może to również wzmocnić lokalne (wiejskie) gospodarki, np. dzięki zwiększonej stopie zatrudnienia w związku z produkcją energii odnawialnej, zmniejszonemu wpływowi na klimat oraz bardziej odpornemu i samowystarczalnemu społeczeństwu. W szczególności relatywnie niski poziom współpracy w tym zakresie obecnie oznacza, że w tym kontekście istnieje znaczny potencjał. Współpraca transgraniczna w celu zwiększenia świadomości na temat konieczności opracowania zrównoważonych rozwiązań energetycznych (w tym bezpiecznego i wydajnego magazynowania i dystrybucji energii) mogłaby jeszcze bardziej pomóc we wdrażaniu transformacji energetycznych.

Przykładowe działania

- wspieranie obszarów wspólnej współpracy dotyczących polityki energetycznej, np. wspólne opracowanie strategii, wspólne badania transgraniczne, plany działania i wspólny

rozwój narzędzi harmonizacji, plany rozwoju przestrzennego itp.,

- opracowywanie, demonstrowanie i wdrażanie rozwiązań w zakresie zielonej energii w produkcji, dystrybucji i magazynowaniu energii ze źródeł odnawialnych (np. energia fal, energia słoneczna, biomasa (również dla paliw, ogrzewania i biogazu), energia geotermalna itp.), przy jednoczesnym zachowaniu równowagi z wymogami ochrony środowiska i przepisów (np. DRSM),
- opracowywanie i testowanie innowacyjnych, stosownych rozwiązań transgranicznych mających na celu poprawę i dostosowanie sieci energetycznych do specyfiki energii odnawialnej (np. rozwój lub reorganizacja lub integracja inteligentnych sieci itp.),
- promowanie wykorzystania zielonej energii (np. w pojazdach) i wspieranie tworzenia nowych rynków,
- opracowanie strategii i wzorców zielonej polityki w celu wyzwaniom i mobilizacji regionalnych możliwości w zakresie energii odnawialnej, w tym modeli współpracy z przedsiębiorstwami świadczącymi usługi energetyczne nad kompleksowymi rozwiązaniami energetycznymi,
- opracowywanie i testowanie wspólnych standardów transgranicznych w dziedzinie energii odnawialnej przez podmioty publiczne we współpracy z uniwersytetami, ośrodkami badawczymi,

przedsiębiorstwami i spółdzielniami rolników i mieszkańców,

- działania na rzecz budowania potencjału, transfer wiedzy i wymiana najlepszych praktyk w zakresie zielonej energii, rozwiązania w zakresie zielonych technologii (w tym sposoby dystrybucji i magazynowania zielonej energii).

Główne grupy docelowe

- Instytucje publiczne i równoważne podmioty publiczne w obszarze Południowego Bałtyku
- Publiczne i prywatne przedsiębiorstwa i stowarzyszenia transportowe i energetyczne

Przykładowe rodzaje beneficjentów

- władze lokalne i regionalne oraz ich stowarzyszenia
- szkoły, szkolnictwo wyższe i instytucje badawczo-rozwojowe
- przedsiębiorstwa publiczne lub prywatne (o charakterze publicznym lub non-profit) zajmujące się gospodarką komunalną i miejską w zakresie środowiska i energii (taką jak odpady i woda, ogrzewanie, ochrona powietrza)
- MŚP
- formalne stowarzyszenia, klastry i sieci MŚP
- instytucje gospodarki leśnej
- parki narodowe i inne instytucje ochrony przyrody
- organizacje pozarządowe
- Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej

Wskaźniki Produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Numer identyfikacyjny [5]	Wskaźnik	Jednostka miary [255]	Cel pośredni (2024) [200]	Cel końcowy (2029) [200]
2	2.2	RCO 84	Działania pilotażowe opracowane wspólnie i wdrażane w ramach projektów	Liczba działań pilotażowych	0	21
2	2.2	RCO 116	Wspólnie opracowane rozwiązania	Liczba rozwiązań	0	29

Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Numer identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych
2	2.2	RCR 104	Rozwiązania podejmowane lub ulepszone przez organizacje	Liczba rozwiązań	0	2020	15	Raport z postępu prac

Działanie Programu 2.2: Promowanie zrównoważonego wykorzystania wody

Morze Bałtyckie i jego dopływy są narażone na wysoki poziom zanieczyszczenia (np. przez tworzywa sztuczne i chemikalia) oraz eutrofizację. Obydwa te czynniki stanowią konsekwencje niezgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju eksploatacji lokalnego środowiska i zbiorników wodnych. Jednym z powodów, dla których temperatura Morza Bałtyckiego wzrasta trzykrotnie szybciej niż średnia temperatura innych mórz i oceanów, jest

zanieczyszczenie wody. Fakt ten może mieć bardzo negatywny wpływ nie tylko na życie ludzi w regionach nadmorskich, ale także na sektor turystyki w obszarze Południowego Bałtyku. Ponadto skutki zmian klimatu spowodują zwiększone ryzyko wystąpienia powodzi morskich i błyskawicznych, powodując bardziej intensywny napływ zanieczyszczeń do Morza Bałtyckiego.

Biorąc pod uwagę, że woda to najważniejszy zasób obszaru, działania w ramach tego

działania mają na celu szeroko zakrojone wsparcie skutecznej i zrównoważonej gospodarki wodnej, zwłaszcza w dziedzinie ograniczania odprowadzania substancji odżywczych i niebezpiecznych substancji do dorzeczy rzek, a następnie do Morza Bałtyckiego, w celu zwalczania eutrofizacji i wprowadzania substancji niebezpiecznych, a tym samym poprawy jakości wody.

Relatywnie niski poziom współpracy w tym zakresie obecnie oznacza, że w tym kontekście istnieje znaczne zapotrzebowanie i potencjał.

Przykładowe działania

- promowanie obszarów wspólnej współpracy w zakresie polityki zarządzania zasobami wodnymi, np. wspólne opracowywanie strategii, wspólne badania transgraniczne, plany działania itp.,
- opracowywanie, demonstrowanie i wdrażanie rozwiązań w zakresie zielonych technologii w gospodarce wodnej (w tym zrównoważone użytkowanie gruntów oraz zbiórka i oczyszczanie ścieków) oraz w gospodarce wodami powodziowymi,
- opracowywanie i testowanie innowacyjnych rozwiązań transgranicznych mających na celu zmniejszenie wypływu substancji odżywczych z małych i rozproszonych źródeł w obszarach zlewków (w tym ocena opłacalności rozwiązań),
- opracowywanie i testowanie innowacyjnych transgranicznych rozwiązań na rzecz zrównoważonej gospodarki wodnej mających na celu zwiększenie ochrony przyrody i bioróżnorodności,
- wspólne opracowywanie rozwiązań, które pomagają w zabezpieczeniu różnych sprzecznych sposobów użytkowania wody służących interesom publicznym (np. rekreacja i czas wolny w porównaniu z wykorzystaniem wody, jak również ochrona zasobów wodnych), jak również przyszłej dostawy wody (zarówno wody pitnej, jak i wody przemysłowej),
- opracowywanie i testowanie wspólnych standardów transgranicznych w dziedzinie gospodarki odpadami i gospodarki wodnej przez podmioty publiczne we współpracy z uniwersytetami, ośrodkami badawczymi, przedsiębiorstwami i spółdzielniami rolników i mieszkańców,
- promowanie obszarów wspólnej współpracy dotyczących wzmocnienia akwakultury,
- opracowywanie, demonstrowanie i wdrażanie rozwiązań w celu ograniczenia zanieczyszczenia Morza Bałtyckiego przez broń chemiczną i inne niebezpieczne pozostałości zatopionych tankowców,
- działania w zakresie budowania potencjału, transfer wiedzy i wymiana najlepszych praktyk w dziedzinie gospodarki wodnej oraz zbiórki i oczyszczania ścieków.

Główne grupy docelowe

- Instytucje publiczne i równoważne podmioty publiczne w Obszarze Południowego Bałtyku
- Właściciele gruntów
- MŚP
- Obywatele

Przykładowe rodzaje beneficjentów

- władze lokalne i regionalne oraz ich stowarzyszenia
- szkoły, szkolnictwo wyższe i instytucje badawczo-rozwojowe

- przedsiębiorstwa publiczne lub prywatne (o charakterze publicznym lub non-profit) zajmujące się gospodarką komunalną i miejską w zakresie środowiska i energii (taką jak odpady i woda, ogrzewanie, ochrona powietrza) oraz porty
- MŚP
- formalne stowarzyszenia, klastry i sieci MŚP
- organizacje pozarządowe
- Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej
- instytucje gospodarki wodnej i morskiej

Wskaźniki Produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Numer identyfikacyjny [5]	Wskaźnik	Jednostka miary [255]	Cel pośredni (2024) [200]	Cel końcowy (2029) [200]
2	2,5	RCO 84	Działania pilotażowe opracowane wspólnie i wdrażane w ramach projektów	Liczba działań pilotażowych	0	17
2	2.5	RCO 116	Wspólnie opracowane rozwiązania	Liczba rozwiązań	0	24

Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Numer identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych
2	2.5	RCR 104	Rozwiązania podejmowane lub ulepszone przez	Liczba rozwiązań	0	2020	12	Raport z postępu prac

			organizacje					
--	--	--	-------------	--	--	--	--	--

Działanie Programu 2.3: Wspieranie rozwoju o obiegu zamkniętym i bardziej zasobooszczędnego.

„Wyzwania społeczno-gospodarcze i zmiany demograficzne w obszarze Południowego Bałtyku, takie jak starzenie się, wyludnianie, migracje i urbanizacja wpływają na codzienne zachowania i postawy. Wymagają one nowych rozwiązań w celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju i dobrobytu w regionie. Oczekuje się, że rozwiązania te spowodują znaczące zmiany w kilku dziedzinach takich jak mobilność, zatrudnienie, systemy opieki zdrowotnej i zabezpieczenia społecznego, struktura społeczna, polityka społeczna i wzorce kulturowe, modele produkcji i konsumpcji, wykorzystanie zasobów naturalnych (nieodnawialnych), rynki dojrzałe i wschodzące oraz sektory biznesowe. Przejście na gospodarkę o bardziej zamkniętym obiegu będzie miało kluczowe znaczenie dla możliwości realizacji przez region Agendy Narodów Zjednoczonych na 2030 r. i jej Celów Zrównoważonego Rozwoju (CZR).

Pominięta kwestia i wspólne wyzwanie wśród krajów SB dotyczą sposobu ustanowienia zachowań i postaw wspierających odpowiedzialną konsumpcję i produkcję. Osiągnięcie tego celu będzie wymagało gruntownego przeglądu naszych wzorców produkcji i konsumpcji typu take-make-waste na rzecz systemu o obiegu zamkniętym z systemem regeneracji, w

którym wszystkie produkty są opracowywane i wprowadzane do obrotu z myślą o ich ponownym wykorzystaniu i recyklingu, o czym świadczy zdecydowana zmiana polityk, ludzkich zachowań i modeli biznesowych”.

Biorąc pod uwagę powyższe fakty, istnieje widoczny potencjał współpracy transgranicznej mającej na celu promowanie i realizację działań związanych z gospodarką o obiegu zamkniętym, nie tylko dotyczących ponownego wykorzystania i recyklingu, ale także rozwoju i opracowywania produktów o obiegu zamkniętym, nowych zasobooszczędnych produktów i usług, metod efektywnego gospodarowania zasobami wodnymi dla przemysłu i sektora publicznego, w celu zwiększenia oszczędności zasobów i zamknięcia obiegu materiałów i substancji odżywczych.

Planowane interwencje mogą obejmować działania pilotażowe na małą skalę, gdy jest to uzasadnione.

Przykładowe działania

- promowanie obszarów wspólnej współpracy w zakresie polityki zarządzania odpadami, np. wspólne opracowywanie strategii, wspólne badania transgraniczne, plany działania itp.,

- opracowywanie, demonstrowanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych (np. usługa zamiast sprzedaży produktu), opracowywanie produktu (zapobieganie powstawaniu odpadów, stosowanie nietoksycznych materiałów w celu przygotowania do ponownego wykorzystania i recyklingu), technologie/rozwiązania/procesy produkcji i dystrybucji w gospodarce odpadami/wodnej i efektywne gospodarowanie zasobami (np. ponowne wykorzystanie, recykling, odzyskiwanie), w tym zoptymalizowane wykorzystanie energii (np. biogaz) i symbioza przemysłowa,
- budowanie sieci współpracy transgranicznej mających na celu ponowne wykorzystanie odpadów jako zasobu,
- wspólne działania mające na celu optymalizację łańcuchów wartości materiałów pochodzących z recyklingu, bioproduktów leśnych i rolnych, w tym zrównoważoną konstrukcję narzędzi połówowych w zakresie odzyskiwania i recyklingu „sieci-widm” itd.,
- wspólne innowacyjne działania sprzyjające włączeniu społecznemu i projekty pilotażowe skierowane do mieszkańców w zakresie budowania świadomości na temat konieczności wprowadzenia procesów gospodarki odpadami w gospodarstwach domowych,
- transgraniczne kampanie promocyjne i zwiększające świadomość, skierowane do lokalnych przedsiębiorstw publicznych (gospodarka odpadami/wodą/ogrzewaniem/obiektami/transportem) oraz MŚP w celu ułatwienia przejścia z tradycyjnej gospodarki na gospodarkę o obiegu zamkniętym,
- opracowywanie i testowanie wspólnych standardów transgranicznych w dziedzinie gospodarki odpadami przez podmioty publiczne we współpracy z uniwersytetami, ośrodkami badawczymi, przedsiębiorstwami i spółdzielniami rolników i mieszkańców oraz organizacjami pozarządowymi,
- opracowywanie, demonstrowanie i wdrażanie rozwiązań/inwestycji, które minimalizują wykorzystanie nowych surowców, w tym promowanie wykorzystania materiałów pochodzących z recyklingu, w procesach produkcyjnych,
- działania na rzecz budowania potencjału, transfer wiedzy i wymiana najlepszych praktyk dotyczących rozwiązań w zakresie gospodarki odpadami, wymiana najlepszych praktyk i planów na temat wymiany danych dotyczących obecnych praktyk w zakresie gospodarki odpadami i przepływów odpadów.

Główne grupy docelowe

- Instytucje publiczne i równoważne podmioty publiczne w obszarze Południowego Bałtyku
- Właściciele gruntów
- MŚP

- Obywatele

Przykładowe rodzaje beneficjentów

- władze lokalne i regionalne oraz ich stowarzyszenia
- szkoły, szkolnictwo wyższe i instytucje badawczo-rozwojowe
- przedsiębiorstwa publiczne lub prywatne (o charakterze publicznym lub non-profit) zajmujące się gospodarką

komunalną i miejską w zakresie środowiska i energii (taką jak odpady i woda, ogrzewanie, ochrona powietrza)

- MŚP
- formalne stowarzyszenia, klastry i sieci MŚP
- organizacje pozarządowe
- Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej

Wskaźniki Produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Numer identyfikacyjny [5]	Wskaźnik	Jednostka miary [255]	Cel pośredni (2024) [200]	Cel końcowy (2029) [200]
2	2.6	RCO 84	Działania pilotażowe opracowane wspólnie i wdrażane w ramach projektów	Liczba działań pilotażowych	0	14
2	2.6	RCO 116	Wspólnie opracowane rozwiązania	Liczba rozwiązań	nie dotyczy	19

Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Numer identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych
2	2.6	RCR 104	Rozwiązania podejmowane lub ulepszone przez organizacje	Liczba rozwiązań	0	2020	10	Raport z postępu prac

Oś priorytetowa 3: Atrakcyjny Południowy Bałtyk – aktywacja potencjału turystycznego i kulturowego Obszaru Południowego Bałtyku

Wybrany Cel polityki 4 Europa o silniejszym wymiarze społecznym	
Wybrany cel szczegółowy	4.6. Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych

Działanie Programu 3.1: Rozwój zrównoważonej, odpornej i innowacyjnej turystyki

Niebieski i zielony charakter regionu wraz ze wspólnym dziedzictwem kulturowym to niektóre z kluczowych zalet pod względem rozwoju sektora turystyki. Z uwagi na zmiany demograficzne i urbanizację sektory takie jak sektor kultury i sektor kreatywny, usługi rekreacyjne i inne rodzaje miejsc pracy w sektorze turystyki stały się jeszcze ważniejsze na obszarach wiejskich lub peryferyjnych. Jako jeden z kluczowych sektorów w obszarze Południowego Bałtyku turystyka stanowi źródło zatrudnienia i dochodów dla społeczności lokalnych. Jednakże należy zauważyć, że wpływ sektora turystyki na gospodarkę lokalną może się różnić w zależności od regionu. Wysokie wskaźniki wzdłuż wybrzeża i niskie dane liczbowe dotyczące pobytu turystów na obszarach w głębi kraju nadal są przyczyną, dla której intensywność turystyki na tym obszarze jest wyraźnie nierównomierna. Dostępność miejsc docelowych – a zatem również jej wpływ na środowisko i włączenie społeczne – również się różni, dlatego istnieje konieczność całościowej analizy wzorców podróży turystycznych.

Działanie to kładzie nacisk na zrównoważony rozwój turystyki, który należy rozumieć na dwa sposoby:

- zmniejszenie negatywnego wpływu podróży i turystyki na środowisko naturalne dzięki prowadzeniu projektów mających na celu zachowanie bioróżnorodności, ochronę bogatych i zróżnicowanych ofert przyrodniczych (jak również kulturowych) na tym obszarze oraz zrównoważone wykorzystanie zasobów takich energia i woda,
- zaspokojenie potrzeb potencjalnych turystów bez uszczerbku dla potrzeb obywateli regionu.

Działania w ramach tego działania skoncentrują się na udoskonaleniu ofert turystycznych i kulturalnych, a także na wspieraniu tworzenia nowych ofert w obszarze Południowego Bałtyku i wykorzystaniu w oczywisty sposób położenia geograficznego. Wzrosło zapotrzebowanie na turystykę krajową opartą na przyrodzie i bliskości. Wyraźnie wzrosła potrzeba odpowiedzi na zmienione zachowania konsumentów oraz tworzenia

nowych i innowacyjnych usług i produktów, a jednocześnie zmiany wizerunku wyborów dotyczących mobilności za pomocą zrównoważonych społecznie i środowiskowo środków. Ponadto działanie to będzie miało znaczący wymiar społeczny, ponieważ nie tylko pozytywnie wpłynie na jakość życia mieszkańców oraz jakość czasu spędzonego tu przez turystów (w obszarze Południowego Bałtyku), ale także przyczyni się (bezpośrednio lub pośrednio) do ograniczenia negatywnych skutków pandemii.

Tworzenie sieci społecznych i zapewnienie odpowiednich warunków dla zrównoważonego rozwoju i włączenia społecznego będzie stanowiło istotny element działań na rzecz lepszego rozwoju społecznego i gospodarczego sektora turystyki w tym obszarze. Włączenie społeczne odgrywa szczególną rolę w czasie kryzysu pandemicznego. Wiąże się ono również ze zmianami demograficznymi w obszarze Programu, m.in. starzeniem się społeczeństwa, wyludnieniem, drenażem mózgow itp. Istotne będzie włączenie różnych grup społecznych do procesów konsultacji, zdefiniowanie potrzeb społecznych lub określenie innowacyjnych rozwiązań, włączając w to poprawę infrastruktury niezbędnej do procesów integracji społecznej. W rezultacie mogą powstać nowe produkty i usługi. Innowacje społeczne stanowią wynik wspólnych działań sektora publicznego, podmiotów prywatnych, organizacji pozarządowych i społeczności lokalnych. W efekcie mogą powstać nowe sposoby działania,

zapewniające nowe miejsca pracy mieszkańcom obszaru SB, również osobom z grup szczególnie wrażliwych lub wykluczonych społecznie. Działania podejmowane w ramach tego CS przyczynią się do wzmocnienia aktywności społeczności lokalnych i lepszego wykorzystania dóbr dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. W ten sposób jakość życia mieszkańców może ulec poprawie i przyczynić się do ograniczenia procesów wyludniania w regionie.

Dzięki wzmocnieniu turystyki i powiązanych branż, obszar SB będzie rozwijać się pod względem gospodarczym i społecznym. Zwiększenie wartości i dostępności turystycznej dziedzictwa kulturowego obszaru SB poprawi jego atrakcyjność. Proponowane działania umożliwiają tworzenie i promowanie nowych produktów, usług i miejsc turystycznych, których potencjał nie został jeszcze w pełni wykorzystany. Działania te mogą również przyczynić się do ograniczenia sezonowości turystyki i przejścia na bardziej zrównoważoną, całoroczną turystykę. Celem projektów będzie również zwiększenie rozpoznawalności obszaru SB. Finansowana infrastruktura związana z dziedzictwem i lepszy dostęp do informacji umożliwi turystom i społecznościom lokalnym lepsze wykorzystanie potencjału tego obszaru.

Główne interwencje, które mogą otrzymać dofinansowanie to: zachowanie dziedzictwa kulturowego i środowiska naturalnego regionu jako głównych atrakcji turystycznych; opracowanie produktów i usług sieci turystycznych, budowanie

współpracy między regionami i krajami w celu wzmocnienia ofert dla turystów; prowadzenie wspólnych wydarzeń, które spełniają oczekiwania i potrzeby zarówno turystów, jak i obywateli. Ponadto możliwe będzie również wdrożenie działań o charakterze międzysektorowym i wspieranie rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym.

Przykładowe działania

- opracowywanie nowych narzędzi wspierających produkty i usługi sieci turystycznych, w tym narzędzi ICT, marketingu i promowania dóbr kulturowych i przyrodniczych Obszaru Południowego Bałtyku,
- działania mające na celu ochronę bioróżnorodności i dziedzictwa przyrodniczego regionu, włączenie obiektów dziedzictwa przyrodniczego i obszarów chronionych do sieci i łańcuchów zrównoważonej turystyki na obszarze Południowego Bałtyku,
- projekty mające na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu (np. dziedzictwo kulinarne, historia, język),
- transgraniczne dostosowanie oferty turystycznej (w tym inwestycje na małą skalę wymagane w celu stworzenia transgranicznych tras turystycznych (np. znaki, stoiska informacyjne)) do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, działania mające na celu włączenie społeczne i dostępność np. otwartych przestrzeni publicznych, obiektów przyrodniczych i dziedzictwa, obszarów chronionych,
- opracowywanie i testowanie narzędzi, wspólnych rozwiązań i szkoleń dla sektora turystyki i kultury w celu zaspokojenia np. zapotrzebowania na przyszłe umiejętności (np. umiejętności cyfrowe), standardy zdrowotne (np. w obiektach turystycznych i podczas opracowywania nowych ofert).
- włączenie obiektów dziedzictwa kulturowego i obszarów chronionych do sieci i łańcuchów ekoturystyki,
- wspólny marketing i promowanie dóbr kulturowych i przyrodniczych,
- wspólne kampanie, publikacje, badania, strategie zwiększania potencjału turystycznego SB,
- przygotowanie i wdrożenie nowych ofert turystycznych/rozwiązań transgranicznych na małą skalę, które wzmacniają zrównoważoną turystykę i zaspokajają potrzeby turystów, jak również obywateli regionu (np. transgraniczne szlaki tematyczne),
- dzielenie się wiedzą i najlepszymi praktykami w dziedzinie utrzymania i rewitalizacji obszarów i obiektów dziedzictwa kulturowego/przyrodniczego zwiększających atrakcyjność turystyczną i potencjał obszaru Południowego Bałtyku,
- ustanowienie wspólnych sieci w dziedzinie turystyki i kultury (np. sieci działające w Południowym Bałtyku),
- działania mające na celu stworzenie/zarządzanie/promowanie szlaków dziedzictwa kulturowego istniejących w regionie Południowego Bałtyku,

- działania mające na celu promocję sektora kreatywnego związanego z dziedzictwem regionalnym (np. rękodzieło, projektowanie),
- wspólne działania kulturalne we współpracy z sektorem kreatywnym zwiększające potencjał turystyczny obszaru Południowego Bałtyku w dziedzinie zrównoważonej turystyki, np. turystyka tematyczna i kultura

Główne grupy docelowe

- Instytucje publiczne i równoważne podmioty publiczne w Obszarze Południowego Bałtyku
- MŚP
- Instytucje kulturalne
- Turyści obszarów/obiektów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego w Obszarze Południowego Bałtyku

- Obywatele regionu, zwłaszcza w bardziej atrakcyjnych obszarach (np. na wybrzeżu)

Przykładowe rodzaje beneficjentów

- Władze lokalne i regionalne oraz ich stowarzyszenia
- Organizacje pozarządowe
- Instytucje dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego
- Agencje wspierające rozwój turystyki regionalnej i lokalnej, agencje rozwoju regionalnego, izby handlowe, stowarzyszenia formalne i klastry przedsiębiorców działających w sektorze turystyki
- Instytucje gospodarki leśnej
- MŚP
- Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej

Wskaźniki Produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Numer identyfikacyjny [5]	Wskaźnik	Jednostka miary [255]	Cel pośredni (2024) [200]	Cel końcowy (2029) [200]
3	4.6	RCO 84	Działania pilotażowe opracowane wspólnie i wdrażane w ramach projektów	Liczba działań pilotażowych	0	23
3	4.6	RCO 116	Wspólnie opracowane rozwiązania	Liczba rozwiązań	0	52
3	4.6	RCO 77	Liczba wspieranych obiektów kulturalnych i turystycznych	Liczba obiektów	4	24

Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Numer identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych
3	4.6	RCR 104	Rozwiązania podejmowane lub ulepszone przez organizacje	Liczba rozwiązań	0	2020	26	Raport z postępu prac

Oś priorytetowa 4: Aktywny Południowy Bałtyk – poprawa zarządzania współpracą

Wybrany Cel polityki ISO1 Lepsze zarządzanie współpracą	
Wybrany cel szczegółowy	6.1. Zwiększanie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych, w szczególności tych, którym powierzono zarządzanie konkretnym terytorium, i zainteresowanych stron

Działanie Programu 4.1: Wzmocnienie zdolności współpracy podmiotów z siedzibą w Obszarze Południowego Bałtyku (w tym społeczeństwa obywatelskiego)

Działanie to umożliwi budowanie potencjału i wzmocnienie współpracy transgranicznej różnych podmiotów działających w ramach obszaru kwalifikowalnego (w szczególności reprezentujących sektory publiczne i społeczeństwo obywatelskie) w celu rozwiązania wspólnych problemów transgranicznych i budowania wzajemnego zaufania w obszarach administracji, rozwoju regionalnego i mobilności transgranicznej.

Potencjalni beneficjenci tego działania obejmują szeroką gamę podmiotów, zwłaszcza podmioty lokalne uważane za nowych uczestników współpracy transgranicznej, co stwarza znaczne możliwości tworzenia sieci i rozwijania relacji między nimi. W szczególności umożliwi to rozwijanie silniejszych powiązań między społeczeństwem obywatelskim a podmiotami publicznymi dzięki zachęcaniu do oddolnego udziału w podejmowaniu decyzji i kształtowaniu polityki.

Planowane interwencje mogą obejmować działania pilotażowe na małą skalę, gdy jest to uzasadnione.

Przykładowe działania

- Realizacja inicjatyw (programy transgraniczne, szkolenia, warsztaty itp.) mających na celu wzmocnienie potencjału podmiotów lokalnych w zakresie tworzenia sieci i współpracy;
- Działania wspierające wspólną administrację samorządową/wspólne agencje samorządowe i inne instytucje (np. organizacje pozarządowe) przyczyniające się do wpływu na politykę i decyzje na szczeblu regionalnym, krajowym i unijnym dotyczące rozwoju lokalnego;
- Działania mające na celu rozwijanie silniejszych powiązań między obywatelami i instytucjami na transgranicznym szczeblu społeczeństwa obywatelskiego oraz oddolnego zaangażowania w podejmowanie decyzji i kształtowanie polityki;
- Działania zwiększające zaangażowanie podmiotów lokalnych (np. organizacje pozarządowe, instytucje kultury, organizacje nieformalne, organizacje wspierające osoby z niepełnosprawnościami i osoby z grup

narażonych) w rozwój projektów i dialog międzykulturowy;

- Działania transgraniczne wspierające wzmocnienie pozycji młodzieży, angażowanie młodzieży w społeczeństwo obywatelskie oraz w lokalne i regionalne procesy decyzyjne;
- Działania wspierające wymianę doświadczeń w dziedzinie innowacyjnej przedsiębiorczości między uniwersytetami, uczniami szkół średnich i zawodowych oraz absolwentami;
- Działania w zakresie zwiększania świadomości i promocji wśród grup podmiotów lokalnych w celu zwiększenia zaufania, promowania kultury współpracy i wspólnej tożsamości podmiotów;
- Rozwój zdolności współpracy dzięki promowaniu modeli, sieci skupiających różne podmioty, zwłaszcza małe instytucje oraz podmioty z obszarów wiejskich i peryferyjnych (np. instytucje badawcze, MŚP, organizacje rozwoju biznesu, uniwersytety, podmioty publiczne), w celu udoskonalenia transferu i absorpcji wiedzy i innowacji.

Główne grupy docelowe

- Małe podmioty lokalne (na przykład podmioty publiczne działające na szczeblu lokalnym, gminy lokalne, organizacje pozarządowe)
- Obywatele

Przykładowe rodzaje beneficjentów

- Władze lokalne i regionalne oraz ich stowarzyszenia
- Organizacje pozarządowe
- Lokalne grupy działania
- Szkoły, szkolnictwo wyższe i instytucje badawczo-rozwojowe
- Izby handlowe, agencje rozwoju biznesu i inne organizacje wsparcia biznesu (np. akceleratory biznesu, inkubatory, instytucje rynku pracy itp.)
- MŚP
- Instytucje ochrony dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego i narodowego
- Instytucje zdrowia publicznego
- Stowarzyszenia, klastry i sieci MŚP
- Europejskie Ugrupowania Współpracy Terytorialnej

Wskaźniki Produktu

Priorytet	Cel szczegółowy	Numer identyfikacyjny [5]	Wskaźnik	Jednostka miary [255]	Cel pośredni (2024) [200]	Cel końcowy (2029) [200]
4	6.1	RCO 87	Organizacje współpracujące ponad granicami	Liczba organizacji	0	140

Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Numer identyfikacyjny	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Rok referencyjny	Cel końcowy (2029)	Źródło danych
4	6.1	RCR 84	Organizacje współpracujące ponad granicami po zakończeniu projektu	Liczba organizacji	0	2020	56	Raport z postępu prac

3. Plan finansowy

Środki finansowe w podziale na poszczególne lata

Fundusz	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	łącznie
EFRR (cel "współpraca terytorialna")	11 272 102	11 497 544	11 727 495	11 962 045	12 201 286	12 445 311	12 694 217	83 800 000
łącznie	11 272 102	11 497 544	11 727 495	11 962 045	12 201 286	12 445 311	12 694 217	83 800 000

Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe

Nr celu polityki	Priorytet	Fundusz (stosownie do przypadku)	Podstawa obliczenia wsparcia UE (ogółem koszt kwalifikowalny lub wkład publiczny)	Wkład UE (a)= (a1)+(a2)	Indykatywny podział wkładu UE		Wkład krajowy (b)=(c)+(d)	Indykatywny podział wkładu krajowego		Ogółem (e)=(a)+(b)	Stopa dofinansowania (f)= (a)/(e)
					bez pomocy technicznej na podstawie art. 27 ust. 1 (a1)	na pomoc techniczną na podstawie art. 27 ust. 1 (a2)		Krajowy wkład publiczny (c)	Krajowy wkład prywatny (d)		
CP1	Priorytet 1	EFRR	Całkowite wydatki kwalifikowalne	16 760 000	15 663 552	1 096 448	4 190 000	3 771 000	419 000	20 950 000	80%
CP2	Priorytet 2	EFRR	Całkowite wydatki kwalifikowalne	37 710 000	35 242 992	2 467 008	9 427 500	8 484 750	942 750	47 137 500	80%
CP4	Priorytet 3	EFRR	Całkowite wydatki kwalifikowalne	20 950 000	19 579 440	1 370 560	5 237 500	4 713 750	523 750	26 187 500	80%

			ne								
ISO1	Priorytet 4	EFRR	Całkowite wydatki kwalifikowal ne	8 380 000	7 831 776	548 224	2 095 000	1 885 500	209 500	10 475 000	80%
	Łącznie	Wszystkie fundusze	Całkowite wydatki kwalifikowal ne	83 800 000	78 317 760	5 482 240	20 950 000	18 855 000	2 095 000	104 750 000	80%
		EFRR	Całkowite wydatki kwalifikowal ne	83 800 000	78 317 760	5 482 240	20 950 000	18 855 000	2 095 000	104 750 000	80%

4. Działania podjęte w celu zaangażowania właściwych partnerów programu w przygotowanie programu Interreg oraz rola tych partnerów programu we wdrażaniu, monitorowaniu i ocenie

Wspólny Komitet Programujący (WKP), główny organ decyzyjny, został ustanowiony w lutym 2020 roku, jak również zostały powołane jego dwie Grupy Robocze (GR), odpowiedzialne za omawianie strategicznego ukierunkowania programu i rozwiązań wdrożeniowych. W skład WKP oraz Grup Roboczych weszli m.in. przedstawiciele szczebla krajowego i regionalnego oraz dwóch euroregionów działających na obszarze Południowego Bałtyku, Euroregionu Bałtyk i Euroregionu Pomerania.

Odpowiednie władze publiczne, partnerzy społeczno-gospodarczy, społeczni, środowiskowi i inni byli włączeni w przygotowanie programu poprzez bezpośredni udział w spotkaniach WKP i GR (gdy byli bezpośrednio członkami WKP/GR), odpowiednie konsultacje krajowe i serię wydarzeń konsultacyjnych dla interesariuszy programu organizowanych przez Euroregion Bałtyk.

Takie podejście pozwoliło na lepszą organizację procesu programowania i efektywną pracę WKP i jego GR, co stanowi wyzwanie dla programu, w którym uczestniczy 5 Państw Członkowskich. Wśród członków delegacji do WKP i GR znaleźli się przedstawiciele m.in. sektora akademickiego, organizacji wspierających biznes, organizacji turystycznych, władz regionalnych i lokalnych, a także wspólna delegacja Euroregionów, będących przedstawicielami społeczności lokalnych z obszaru objętego programem. W sumie odbyło się 9 formalnych spotkań WKP (do

końca sierpnia 2021 r.) oraz 16 spotkań jego GR.

Ponadto w 5 państwach członkowskich przeprowadzono szerokie i kompleksowe konsultacje z odpowiednimi partnerami na poziomie krajowym. W ramach tych konsultacji, do przedstawiania swoich opinii i propozycji dotyczących projektów dokumentów zostali włączeni właściwi partnerzy:

W SZWECJI: ponad 153 organizacje (z poziomu regionalnego i krajowego) zidentyfikowane w procesie konsultacji: władze lokalne i regionalne, parki naukowe, muzea, porty, organizacje zorientowane na obszary wiejskie i leśne, agencje ds. energii, uniwersytety, agencje turystyczne, instytuty badawcze, instytucje kulturalne, itp. Partnerzy wnieśli swój wkład do analizy społeczno-ekonomicznej regionu objętego Programem, SWOT, wzięli aktywny udział w otwartych ankietach przeprowadzonych w procesie programowania, jak również w tematycznych spotkaniach dialogu online (4 spotkania zorganizowane koncentrowały się na: Niebieskim i zielonym wzroście, Zielonej energii i mobilności, Zrównoważonej i innowacyjnej turystyce, włączeniu społecznym). Dodatkowo, zaangażowani partnerzy przedstawili swoje uwagi do projektów Strategii Programu.

W DANII: ponad 40 interesariuszy na poziomie regionalnym/subregionalnym ze wszystkich obszarów istotnych dla Programu zaproszonych na spotkania konsultacyjne w listopadzie/grudniu 2020 r.,

reprezentujących: centrum biznesowe, sektor turystyki, związki zawodowe, związki pracodawców, centrum badawcze, centra energii i zaopatrzenia, porty morskie, lotnisko, przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego, takich jak stowarzyszenia z zakresu rozwoju obszarów wiejskich, społeczności lokalne, środowiskowe i społeczne organizacje pozarządowe itp.

W NIEMCZECH: został utworzony komitet regionalny, jako samorządna struktura dot. programu, obejmująca 22 partnerów: władze miejskie i publiczne, izby handlowe i rzemieślnicze, uniwersytety, federację związków zawodowych, stowarzyszenia regionalne, stowarzyszenie pracowników opieki społecznej, stowarzyszenie turystyczne. Odbyły się trzy rundy konsultacji projektów Programu i dokumentów przygotowawczych, a partnerzy przekazali swoje uwagi. Równoległe do konsultacji z partnerami, zorganizowano dwa spotkania konsultacyjne dotyczące obszarów interwencji i tematów poruszanych w Programie. Poza konsultacjami, poszczególni partnerzy brali bezpośredni i aktywny udział w spotkaniach GR1 (strategiczna orientacja programu) i WKP (Balticnet Plasmatec - sieć technologiczna w GR1 i WKP; Baltic Sea Tourism Center w GR1; EUCC Coastal Union Germany - sieć na rzecz zrównoważonego rozwoju wybrzeża i morza w GR1).

W POLSCE: powołany został krajowy podkomitet konsultacyjny w celu prowadzenia konsultacji dokumentów przedłożonych do dyskusji przez WKP i GR.

W skład podkomitetu wchodzi 48 podmiotów reprezentujących szerokie spektrum partnerów społeczno-gospodarczych, partnerów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, administrację regionalną i lokalną oraz ich stowarzyszenia, odpowiednie ministerstwa, obszary metropolitalne, związki gmin, partnerów środowiskowych (np. WWF Polska), uniwersytety, izby handlowe lub rzemieślnicze, zarządy portów morskich, parki naukowo-technologiczne, klastry przedsiębiorstw, agencje rozwoju regionalnego, regionalny fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej, sieci organizacji pozarządowych i centra wsparcia, regionalne biura planowania przestrzennego, EUWT Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego itp.

NA LITWIE: Zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych w proces programowania i podejmowania decyzji na Litwie jest zapewnione i procedowane poprzez krajowy system polityki regionalnej, poprzez przedstawicieli zaangażowanych do Wspólnego Komitetu Programującego powołanych przez Rady Rozwoju Regionów, gdzie Grupy Partnerskie Rad Rozwoju Regionu mają zostać utworzone z partnerów społeczno-gospodarczych reprezentujących organizacje zajmujące się szerokim zakresem obszarów społecznych i gospodarczych. Dodatkowo, konsultacje z partnerami społeczno-gospodarczymi zostały wprowadzone przez władze krajowe, poprzez organizację wydarzeń

informacyjnych / konsultacyjnych na temat programów współpracy terytorialnej nowego okresu finansowania 2021-2027, wyboru priorytetów programu Południowy Bałtyk, konsultacji projektu dokumentu programowego (Uwaga: proces konsultacji będzie przeprowadzony przed procedurą zatwierdzenia przez rząd). W procesie programowania uczestniczyło 15 organizacji reprezentujących różne grupy partnerów społeczno-gospodarczych z regionów Kłajpedy, Taurogów i Telszy, reprezentujących dziedziny takie, jak: środowisko, edukacja, ochrona socjalna, prawa człowieka, polityka młodzieżowa, polityka regionalna, prawa osób niepełnosprawnych.

Dzięki systemowi konsultacji krajowych/regionalnych, odbywały się one na poziomie najbliższym grupie docelowej Programu. Pozwoliło to na zniesienie bariery językowej i zaangażowanie większej liczby mniejszych podmiotów i organizacji, które zostały odciążone administracyjnie, ale także mogły uzyskać lepsze wyjaśnienie przepisów prawa lub procesów w trakcie programowania. Ten aspekt ma szczególne znaczenie w czasie pandemii COVID-19 i konieczności skoncentrowania czasu i wysiłków na zwalczaniu pandemii oraz planowaniu odbudowy gospodarczej i społecznej po jej zakończeniu. Spotkania i konsultacje online pozwoliły również na włączenie znacznie większej liczby interesariuszy istotnych dla Programu niż w przypadku ich bezpośredniego udziału w spotkaniach WKP i WG.

Oprócz konsultacji na poziomie krajowym i regionalnym, przeprowadzono kilka inicjatyw konsultacyjnych w wymiarze transnarodowym i międzysektorowym. W konsultacje i przygotowanie Programu 2021-2027 od samego początku zaangażowani byli właściwi partnerzy i interesariusze Programu. Już we wrześniu 2019 r. konsultacje i dyskusje dotyczące możliwego ukierunkowania i zakresu nowego Programu były prowadzone podczas Dorocznego Wydarzenia Programu Interreg Południowy Bałtyk 2014-2020 w Ostródzie (PL).

Latem 2020 r. firma doradcza PwC (wykonawca na rzecz WS) przeprowadziła szeroko zakrojone badanie wśród szerokiej grupy odpowiednich partnerów z 5 Państw Członkowskich (obejmującej m.in. władze lokalne, regionalne i krajowe lub ich stowarzyszenia, instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, klastry i sieci MŚP, instytucje szkolnictwa wyższego, instytucje badawczo-rozwojowe i dostawcy usług kulturalnych, dostawcy usług publicznych, organizacje ekologiczne). Celem tego badania było jak najlepsze zrozumienie ogólnej wizji obszaru Południowego Bałtyku interesariuszy Programu, istniejących i potencjalnych partnerów i inne instytucje. W ramach badania respondenci byli pytani o ich doświadczenia w programach transgranicznych, jak również o wyzwania, z którymi obszar Południowego Bałtyku musi się zmierzyć w przyszłości (w aspektach gospodarki, społeczeństwa i opieki zdrowotnej, środowiska i infrastruktury oraz

technologii). W trzeciej części badania skupiono się na głównych atutach regionu Południowego Bałtyku, aby sprawdzić, które zalety respondenci postrzegają jako najcenniejsze, w jakim kierunku powinien podążać Program i jakie obszary powinny być dalej rozwijane. Na pytania w pełni odpowiedziało prawie 140 podmiotów z całego regionu reprezentujących różne sektory. Przeprowadzono również 2 dedykowane warsztaty przez PwC.

Odpowiedni partnerzy zostali dalej włączeni poprzez krajowe konsultacje projektu analizy społeczno-ekonomicznej, analizy SWOT i Drzewa Problemów i Celów dla obszaru Południowego Bałtyku. Komentarze do tych analiz zostały dostarczone przez regionalnych ekspertów i analityków z całego regionu, a następnie do projektów propozycji Strategii i Priorytetów dla przyszłego Programu Południowy Bałtyk dostarczonych przez PwC.

Euroregion Bałtyk, działając jako partner wiodący projektu Umbrella, zorganizował jesienią 2020 roku cztery tematyczne warsztaty grup fokusowych dotyczące obszarów interwencji i tematów, które będą poruszane w Programie, w których uczestniczyło ponad 40 partnerów z całego obszaru Południowego Bałtyku. Wyniki warsztatów zostały przekazane przez delegację Euroregionów do WKP i włączone do prac nad przygotowaniem Programu.

Dodatkowo, liczne dyskusje panelowe i ankiety zostały przeprowadzone na różnych wydarzeniach projektowych (np. Umbrella,

Interconnect) i konferencjach rocznych Programu (South Baltic Programme Annual Events w 2019 i 2020 roku). Wyniki tych badań zostały przedstawione i przedyskutowane przez WKP. Kolejne 2 dedykowane badania ankietowe wśród grupy małych i średnich portów obszaru Południowego Bałtyku zostały przeprowadzone przez WS w listopadzie 2019 i listopadzie 2020 roku.

Dokumenty uzgodnione przez WKP zostały udostępnione opinii publicznej w zakładce strony internetowej programu poświęconej programowi na lata 2021-2027. Dokumenty te zostały również opublikowane na stronach internetowych instytucji programu i innych zaangażowanych interesariuszy. Zostały one także rozpowszechnione za pomocą poczty elektronicznej do organizacji biorących udział w procesie konsultacji od początku programowania.

Konsultacje społeczne projektu programu trwały od 8 września do 15 października 2021 r. i obejmowały m.in. możliwość przekazywania uwag za pośrednictwem poczty elektronicznej do WS oraz serię konferencji w regionach Południowego Bałtyku. Projekt dokumentu programowego był również dostępny na żądanie w instytucjach zaangażowanych w przygotowanie programu. Raporty z konsultacji publicznych są dostępne na wniosek Komisji Europejskiej.

Uwagi i propozycje otrzymane w ramach konsultacji społecznych zostały przedyskutowane przez WKP i albo

odpowiednio włączone do programu, albo oddalone za odpowiednim uzasadnieniem.

Zaangażowanie partnerów społeczno-gospodarczych i środowiskowych Programu w prace Komitetu Monitorującego zostanie zapewnione przez państwa członkowskie zgodnie z Rozporządzeniem Delegowanym Komisji (UE) nr 240/2014 z dnia 7 stycznia 2014 r. w sprawie europejskiego kodeksu postępowania oraz rozporządzeniem ogólnym. W każdym Państwie Członkowskim zostaną zorganizowane odpowiednie partnerstwa, w formie krajowych/regionalnych podkomitetów lub krajowych/regionalnych sieci, grup i forów konsultacyjnych. Szczególny nacisk zostanie położony na angażowanie różnych chętnych partnerów do krajowych/regionalnych grup konsultacyjnych i wzmacnianie ich zdolności instytucjonalnych do uczestnictwa w działaniach w zakresie współpracy międzynarodowej. IZ zostanie poinformowana o uregulowaniach podjętych przez państwa członkowskie w

celu zapewnienia zaangażowania odpowiednich interesariuszy w procesy konsultacyjne i decyzyjne Komitetu Monitorującego. Ponadto, w oparciu o wieloletnie doświadczenie we współpracy transgranicznej, dwa euroregiony działające na obszarze Południowego Bałtyku - Euroregion Bałtyk i Euroregion Pomerania, będą reprezentowane w Komitecie Monitorującym poprzez ich wspólną delegację euroregionalną.

Odpowiednie środki w celu uniknięcia potencjalnego konfliktu interesów zostaną podjęte w przypadku angażowania odpowiednich partnerów w przygotowanie naborów wniosków o dofinansowanie i proces podejmowania decyzji. Zapewniony zostanie udział odpowiednich partnerów w ewaluacji Programu, a wyniki ewaluacji będą przedmiotem konsultacji z partnerami. Wszystkie zasady i reguły zaangażowania zostaną szczegółowo określone w Regulaminie Komitetu Monitorującego.

5. Podejście do informowania o programie Interreg

Działania prowadzone przez program i jego beneficjentów będą zintegrowane, skoordynowane i komplementarne w stosunku do celów komunikacyjnych Polityki Spójności. Więcej szczegółów w tym zakresie będzie zawarte w Strategii komunikacji programu.

Cel główny

Wspieranie wdrażania celów programu poprzez działania informacyjne i promocyjne, jak również przedstawianie wpływu środków europejskich na region Południowego Bałtyku.

Cele szczegółowe

- informowanie o możliwościach współfinansowania projektów transgranicznych i aktywizowanie do pozyskiwania funduszy,
- wspieranie wdrażania projektów, w tym działań informacyjno-promocyjnych,
- informowanie o działaniach i rezultatach programu, pokazywanie pozytywnego wpływu projektów na życie ludzi oraz wartości dodanej funduszy europejskich.

Grupy docelowe

Główne grupy docelowe programu, a więc również jego działań komunikacyjnych, to beneficjenci i potencjalni beneficjenci. Są oni jasno zdefiniowani dla każdego działania programu w sekcji „Główne grupy docelowe” dokumentu strategii programu, który opisuje zakres tematyczny Programu finansowania.

Obejmują one między innymi opinię publiczną, władze publiczne szczebla lokalnego, regionalnego i krajowego, instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe (NGOs), instytucje szkolnictwa wyższego i jednostki badawcze, centra szkoleniowe.

Kanały komunikacyjne

Biorąc pod uwagę wszystkie grupy docelowe, program Południowy Bałtyk będzie wykorzystywał następujące kanały komunikacji:

- strony programu oraz odpowiednich instytucji zaangażowanych we wdrażanie programu i funduszy UE w każdym Państwie Członkowskim uczestniczącym w programie;
- media społecznościowe;
- media tradycyjne (lokalne i regionalne);
- wydarzenia informacyjno-promocyjne;
- publikacje (w tym publikacje on-line);
- regionalne punkty kontaktowe, Punkty Informacyjne Funduszy Europejskich, sieć EuropeDirect.

Komunikacja adresowana do beneficjentów i potencjalnych beneficjentów obejmować będzie następujące działania:

- szkolenia i warsztaty;
- konsultacje „twarzą w twarz” i on-line;
- aplikacje internetowe (system informatyczny do przygotowywania wniosków o dofinansowanie, rozliczania projektu, platformę komunikacji on-line).

Potencjał i możliwości komunikacyjne beneficjentów będą używane w działaniach

informacyjno-promocyjnych programu poprzez:

- budowanie i utrzymywanie relacji z beneficjentami;
- angażowanie beneficjentów do roli ambasadorów programu i marki Interreg, jak również w różnych inicjatywach organizowanych przez instytucje wdrażające program.

Budżet

Szacowany budżet na realizację działań informacyjnych i promocyjnych zaplanowanych w strategii komunikacji

wyniesie ok. 4% budżetu Pomocy Technicznej. Kwoty przeznaczone na poszczególne działania komunikacyjne będą podawane w rocznych planach działań informacyjnych i promocyjnych.

Monitoring i ewaluacja

Stopień realizacji założonych celów szczegółowych oraz skuteczność działań informacyjnych i promocyjnych będą oceniane w ramach ewaluacji Programu. Wskaźniki będą mierzyły, czy osiągnięte zostały szczegółowe cele komunikacyjne Programu.

Lista wskaźników

Wskaźnik rezultatu	Wskaźnik Produktu
Zainteresowanie potencjalnych wnioskodawców realizacją projektów transgranicznych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba szkoleń dla potencjalnych beneficjentów, ▪ Liczba konsultacji udzielonych potencjalnym beneficjentom, ▪ Liczba użytkowników, którzy widzieli na stronie internetowej Programu informację o naborze wniosków, ▪ Liczba użytkowników, którzy widzieli posty dotyczące naboru wniosków (zasięg w mediach społecznościowych), ▪ Procentowy stosunek wniosków, które pozytywnie przeszły proces oceny do złożonych wniosków o dofinansowanie w ramach naboru.
Zwiększona skuteczność w promocji Programu dzięki beneficjentom	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba zorganizowanych przez beneficjentów wydarzeń wspierających promocję Programu, ▪ Liczba uczestników wydarzeń organizowanych przez beneficjentów.
Zwiększenie świadomości społecznej na temat korzyści płynących z realizacji Programu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba użytkowników, którzy zobaczyli posty (zasięg w mediach społecznościowych), ▪ Liczba odwiedzin na stronie internetowej Programu, ▪ Liczba uczestników wydarzeń.

6. Przepisy wykonawcze

Wskazanie wsparcia dla projektów o małej skali, w tym małych projektów w ramach funduszy małych projektów

Projekty o małej skali są będą mogły być wdrażane w ramach wszystkich priorytetów programu i wybranych celów szczegółowych. Aby ułatwić wdrażanie projektów o małej skali, działania upraszczające zostaną zaoferowane przez program (mniejsze partnerstwa, mniej pakietów roboczych, krótszy czas trwania lub krótsze okresy sprawozdawcze dla zapewnienia szybkiej refundacji itp.). Szczegółowe wymagania programowe będą zamieszczone w Podręczniku Programu. W ramach programu nie będzie ustanawiany fundusz małych projektów.

Ponadto, planowany jest schemat kapitału zalążkowego (ang. Seed Money), który pozwoli potencjalnym południowo-bałtyckim partnerstwom rozwijać projekty

wyższej jakości i składać je w ramach regularnych lub dedykowanych (lub trwających) naborów wniosków o dofinansowanie. O formie naboru zadecyduje Komitet Monitorujący. Równocześnie, schemat ten może służyć jako korzyść dla potencjalnych beneficjentów do przekonania lokalnych decydentów do rozpoczęcia rozwijania projektu, gdyż koszty takich działań byłyby pokryte. Program jest zainteresowany zaangażowaniem małych, lokalnych beneficjentów w działania programowe. Schemat kapitału zalążkowego był stosowany w poprzednich edycjach programu i okazał się być użytecznym narzędziem do osiągnięcia tego celu.

Instytucje programu

Instytucje programu	Nazwa instytucji	Imię i nazwisko osoby do kontaktów	E-mail
Instytucja Zarządzająca	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej ul. Wspólna 2/4 00-926 Warszawa Poland	Minister właściwy ds. rozwoju regionalnego	kancelaria@mfipr.gov.pl
Instytucja krajowa (w odniesieniu do programów z udziałem państw trzecich lub krajów partnerskich, w zależności od przypadku)	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
Instytucja audytowa	Szef Krajowej Administracji Skarbowej	Dominik Zalewski Dyrektor Departamentu Audytu Środków Publicznych w Ministerstwie Finansów	sekretariat.das@mf.gov.pl

Grupa przedstawicieli audytorów	Szwedzki Krajowy Urząd Zarządzania Finansami	Marie Blomqvist	Marie.Blomqvist@esv.se registrator@esv.se
	Danish Business Authority EU-Controller Unit Langelinje Allé 17 DK-2100 København Ø	Fatima Krag +45 35 29 15 29 Svend Holger Welleberg +45 35 29 14 53	fatkra@erst.dk svhowe@erst.dk
	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Republiki Litewskiej		
	Ministry of Finance Mecklenburg-Vorpommern Schloßstrasse 9-11 19053 Schwerin	Head of Unit EU Financial Control ERDF	poststelle@fm.mv- regierung.de
Organ, na rzecz którego Komisja ma dokonywać płatności	Podmiot, na rzecz którego Komisja ma dokonywać płatności Wspólna 2/4 00-926 Warszawa Poland	Minister właściwy ds. rozwoju regionalnego	kancelaria@mfi.gov.pl

Procedura utworzenia Wspólnego Sekretariatu

Instytucja zarządzająca w porozumieniu z Państwami Członkowskimi reprezentowanymi w programie ustanowi Wspólny Sekretariat (WS), który będzie wspomagał Instytucję Zarządzającą i Komitet Monitorujący w wykonywaniu ich obowiązków.

Instytucja Zarządzająca będzie odpowiedzialna za ustanowienie zasad alokowania i przekazywanie środków Pomocy Technicznej, o której mowa w art. 27 rozporządzenia Interreg, do właściwych podmiotów, w tym WS. Szczegółowe ustalenia dotyczące przekazywania płatności do kwalifikowalnych podmiotów na cele wdrażania zadań na rzecz programu zostaną opisane w dedykowanym dokumencie

przyznającym środki Pomocy Technicznej każdemu podmiotowi.

WS będzie ulokowany w Gdańsku (Polska) w strukturze Centrum Projektów Europejskich, która jest instytucją powołaną do tego celu przez Instytucję Zarządzającą. WS będzie działał wg podobnych rozwiązań wdrożeniowych jak ustalone na okres programowania 2014-2020. WS będzie finansowany z budżetu Pomocy Technicznej. WS będzie zatrudniał międzynarodowy personel. Liczba i kwalifikacje personelu będą korespondować z funkcjami wykonywanymi przez WS. Zadania WS będą określone w oddzielnym porozumieniu z

Instytucją Zarządzającą jak i będą zawarte w indywidualnych opisach stanowisk.

Zadania WS będą obejmować, między innymi:

- promowanie i dostarczanie informacji o programie i jego celach;
- udzielanie pomocy i doradztwo na rzecz potencjalnych beneficjentów programu;
- otrzymywanie i rejestrowanie wniosków projektowych;
- ocenę otrzymanych wniosków;
- bieżące wdrażanie programu;
- przygotowywanie posiedzeń Komitetu Monitorującego i dostarczanie mu wszelkiej właściwej dokumentacji;
- wspieranie Instytucji Zarządzającej we wdrażaniu programu jak również jego monitorowaniu;
- uczestnictwo, we współpracy z Instytucją Zarządzającą, w procedurze wypłacania Pomocy Technicznej, obejmującej również Punkty Kontaktowe.